

ISSN: 2146-1961

Gülbetkin, M. (2021). Coğrafya Eğitimi İçin Bir Öğrenme Mekânı: Müzeler, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(45), 827-848.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2960>

Makale Türü (ArticleType): Derleme Makale

COĞRAFYA EĞİTİMİ İÇİN BİR ÖĞRENME MEKÂNI: MÜZELER

Murat GÜLBETEKİN

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye, mgulbetekin@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4128-907X

Gönderim tarihi: 02.04.2021

Kabul tarihi: 20.08.2021

Yayım tarihi: 07.09.2021

Öz

Müzeler çağdaş eğitim paradigmalarında okuldaki öğrenme süreçlerini destekleyen tamamlayıcı eğitim mekânları olarak görülmekte ve öğrencilere zengin öğrenmeler sağlamaktadır. Coğrafyanın; insanı mekânı ve bunların karşılıklı etkileşimini konu alan yapısı ile müzelerin bu etkileşimin ürünlerini içermesi müzelerin coğrafya eğitiminde kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Buna karşın müzeler, coğrafya eğitiminde sınırlı sayıda yapılan çalışmalara konu olmuştur. Bu bağlamda coğrafya dersinde müzelerin nasıl kullanılacağına ilişkin yapılacak yeni çalışmalar, öğretmenlerin doğrudan uygulama imkânı bulacağı örnekler olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bu manada yapılan çalışmada coğrafya eğitiminde müzelerin kullanımına ilişkin bir uygulama önerisi geliştirmek amaçlanmıştır. Tasarım sürecinde öncelikle coğrafya öğretmenleri ve alan uzmanlarının görüşleri alınarak coğrafya dersi öğretim programında yer alan bir kazanım belirlenmiştir. Daha sonra bu kazanıma yönelik, müze eğitimi öncesinde yapılması gereken ön hazırlıkları içeren “çalışma yaprağı”, müze eğitimi sırasında yapılabilecek etkinlikleri içeren “uygulama yönergesi” ve müze eğitimi sonrasında sınama durumlarını ölçmeyi amaçlayan “ölçme-değerlendirme etkinlikleri” tasarlanmıştır. Tasarlanan uygulama önerisinin yapı ve görünüş geçerliliğinin sağlanması için iki coğrafya eğitimi alan uzmanı ve bir dil uzmanı görüşüne alınmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda coğrafya öğretim programında yer alan farklı kazanımlar dikkate alınarak belirlenen tasarım çerçevesinde, zenginleştirilmiş uygulamalar gerçekleştirilmesi önerilebilir. Ayrıca müzelerin coğrafya eğitiminde kullanılmasıyla ilgili yapılacak deneysel çalışmalarda tasarlanan uygulama örneği kullanılarak, öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ve tutumları arasındaki ilişkiler incelenebilir.

Anahtar kelimeler: Coğrafya eğitimi, müze, müze eğitimi, coğrafya

A LEARNING PLACE FOR GEOGRAPHIC EDUCATION: MUSEUMS

ABSTRACT

In contemporary educational paradigms, museums are seen as complementary educational spaces that support learning processes at school and provide students with rich learning. Geography, having an interactive structure with human and spaces and reciprocally along with museums containing products of those interactions simplifies the use of them in education. On the other hand, museums have been the subject of a limited number of studies in geography education. In this context, new studies on how to use museums in geography lessons are important because they will be examples for teachers and an opportunity to apply them directly. In this sense, it is aimed to develop an application proposal regarding the use of museums in geography education. In the design process, an achievement in the geography curriculum was determined by taking the opinions of geography teachers and field experts first. Next ,a "worksheet", which includes the preliminary preparations to be made before the museum education, "implementation instructions" that include the activities that can be done during the museum education, and an "assessment-evaluating activities" that aim to measure the testing situations after the museum education were designed for this achievement. In order to ensure the construct and face validity of the designed application proposal, two geography education experts and a language expert were consulted. For future researches, more enriched applications within the framework of the design can be suggested, bearing the various educational attainments in the geography curriculum in mind. In addition, the relationships between students' interests and attitudes towards the geography lesson can be examined by using the application sample designed in experimental studies on the use of museums in geography education.

Keywords: Geography education, museum, museum education, geography

GİRİŞ

Eğitim; insanın doğumu ile başlayan ve tüm hayatı boyunca süren, birbirinden çok farklı mekânlarda gerçekleşen / gerçekleştirilen bir süreçtir. Günümüzde eğitimin sadece sınıf ya da okul gibi önceden hazırlanmış ve dizayn edilmiş –formal- mekânlarda yapılmadığı, doğru planlanmış ve organize edilmiş olması kaydıyla sınıf dışındaki mekânların da bu amaçla kullanılabilmesi kabul edilmiş durumdadır. Bu anlayışın yaygınlaşması çoğu zaman sınıf ortamında gerçekleştirilen ve gerçek hayattan kopuk bir şekilde sürdürülen eğitim süreçlerinin hayatın bir parçası olmasına katkı sağlayacaktır.

Okul ya da sınıf dışında gerçekleştirilen eğitim süreçleri öğrencileri sınıf ortamına göre daha fazla motive ederek eğitim süreçlerine katkıda bulunur. Örneğin Behrendt ve Franklin (2014) çalışmalarında okul dışı mekânlara düzenlenen saha gezilerinin öğrencilere deneysel öğrenme imkânı tanıyarak ilgi ve motivasyonunu artırdığını belirtmektedirler. Anderson vd. (2000) de okul dışı öğrenme mekânlarının kullanıldığı gezilerde öğrencilerin kendileri için yeni olan birçok fenomeni ve fikri deneyimleme imkânı bulduklarını belirtmektedirler. Buna göre öğrencilerin okul dışı eğitim ortamlarında edindiği bu deneyimler bireyin içinde bulunduğu bağlamın ışığında ortaya çıkar ve nihayetinde bilginin inşa edilme yolları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Okul dışı ortamlarında yürütülen eğitim süreçleri öğrencilerin çoğu zaman pasif ve edilgen bir konumda oldukları sınıflardan farklı olarak aktif oldukları bir eğitim ortamı oluşturarak onların kalıcı öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu tür eğitim süreçleri öğrencilerin bir yandan kendi aralarında diğer yandan ise öğretmenleriyle var olan iletişimi ve etkileşimi artırarak onları iletişim becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Okul dışı eğitim ortamlarına gerçekleştirilecek ziyaretler öğrencilerin kendilerini ve kendi ilgi alanlarını keşfetmelerine de katkıda bulunur. Aynı zamanda bu ziyaretler öğretmenlere de öğrencilerini, onların ilgi alanlarını, becerilerini ve yeteneklerini de gözleme imkânı verir. Sınıf ortamında pasif ve edilgen durumdaki öğrencilerin birbirinden ayırt edilmesi ve yeteneklerinin keşfedilmesi çok daha zordur. Bu sebeple okul dışı ortamlara yapılan geziler öğretmenlere birçok alanda yeni ve farklı imkânlar tanımaktadır. Behrendt ve Franklin (2014) çalışmalarında içinde müze ziyaretlerinin de olduğu saha gezileri ile öğrencilerin ziyaret edilen -doğal ve beşeri- ortamları gözleme fırsatı bulduklarını ve bu tür gezilerin öğrencilerin kişisel olarak bu deneyimlerine uygun bir anlam yarattığını belirtmektedirler. Buna göre özellikle müzeler gibi öğrencilere etkileşim imkânı veren ortamların –sergiler- onların yeni kavramlarla tanışmasına yardımcı olur. Okul dışı eğitim ortamlarında yapılan etkinlikler zorunlu ve rekabetçi değildir, etkileşim gönüllülük esasına dayanır ve bu tür etkinlikler ile sosyal etkileşim teşvik edilir (Behrendt & Franklin, 2014). Anderson vd. (2010) çalışmalarında başarılı saha gezilerinin öğrencilerin bilişsel veya duyuşsal düzeyde anlayışını veya farkındalığını artırma potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedirler. Okul dışı eğitim ortamlarına düzenlenen her gezi eğitim etkinliği öğrencilere resmi eğitim ortamları olan sınıflardan çok daha fazla ve eşsiz fırsatlar sunan birer eğitim yolculuğudur.

Sınıf ya da okul dışı eğitim mekânlarının en önemlilerinden biri de müzelerdir (Atilla, 2017; Aydoğan, 2020; Hacısalihoğlu, 2013; Önder vd. 2009; Özbek vd. 2017). Bu yönüyle düşünüldüğünde müzeler bir informal eğitim ortamı olarak görüle de aslında müzeler literatürde sıklıkla hem formal hem de informal eğitim ortamı olarak tanımlanmaktadır (Haden, 2010; Onur, 2012; Song vd. 2017; Usbaş, 2010). Müzeler Buyurgan (2007: 70)

tarafından “sanatsal, bilimsel, geleneklere, doğaya ve teknolojiye ait alanlarda, geçmişi, bugünü ve geleceği içerisinde barındıran, dokunarak, görerek, hissederek ve yaparak-yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği, halka açık öğrenme mekânları” olarak tanımlanmıştır. Bu çok boyutlu yapısıyla müzeler insanla beraber var olan ve tarihi süreçte insan ile onunla koşut bir biçimde değişen, olgunlaşan ve evrilen eğitim mekânlarıdır.

Neden Müze Eğitimi?

Müzeler toplumda yaygın olan kanaatin aksine sadece nesnelere korunduğu saklandığı sergilendiği mekânlar değildir. Müzeler günümüz dünyasında aynı zamanda bir eğitim kurumu / mekânı olarak görülmektedir (Abacı, 2005; Buyurgan, 2019; Buyurgan ve Mercin, 2010; Karadeniz ve Çıldır, 2014; Ünal ve Pınar, 2017). Müzelerin alışıldık işlevlerinin dışında bir eğitim ortamı mekânı olarak kullanılmaya başlanması süreç içinde “müze pedagojisi” olarak isimlendirilen, eğitim ile müzelerin işbirliği yaptığı yeni bir disiplini yaratmıştır (Paykoç ve Baykal, 2000). Aydoğan (2020) çalışmasında müze pedagojisinin gerekliliğinin ortaya çıkması üzerine özellikle ABD ve Almanya gibi ülkelerde müzelerin eğitim programları geliştirdiklerini, halka yönelik yaygın eğitim faaliyetleri yürütmeye başladıklarını belirtmektedir.

Müzelerin birer eğitim mekânı olarak algılanması ve kullanılması eğitimcileri 20. yüzyılda yaygın olarak benimsenen ve bireylerin davranışlarını istedik olarak şekillendirme anlayışı yerine onların bireysel farklılıklarını anlamaya ve saygı duymaya ve bunun üzerinden öğrenme ortamlarını şekillendirmeye yöneltmiştir. (Paykoç ve Baykal, 2000)’a göre bireyleri ve onların doğalarında var olan farklılıkları merkeze koyan bu anlayışın, pek çok alanda olduğu gibi eğitim ve müze alanlarında da etkisini gösterdiğini belirtmektedir. Buna göre hem müze hem de eğitimde bireyin ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran ve bireysel farklılıkları yok saymadan onun bilişsel, sosyal ve kültürel gelişimini destekleme çabası “müze pedagojisi” olarak isimlendirilen, eğitim ile müzelerin işbirliği yaptığı yeni bir disiplini yaratmıştır.

Bu bakış açısıyla şekillendirilen, organize edilen ve kullanılan müzeler bu konuda eğitimcilere büyük fırsatlar sunmaktadır. Müzelerde yapılacak eğitim etkinliklerinde öğrenciler kendi doğalarında var olan farklılıkları sergileyebilecek imkânlar bulabileceklerdir. Özellikle öğretmen ve müze eğitimcileri tarafından önceden hazırlanmış etkinlik örneklerinin uygulanması ile öğrencilerin bu zenginliklerini ortaya koyma fırsatı yakalayabilmeleri mümkün olacaktır. Bunun gerçekleşmesi için bu konuda iyi eğitim almış müze personeline ve daha da önemlisi öğretmenlere ihtiyaç vardır. Bunun olmaması durumunda müzeler yapılacak ziyaretler bir sergiyi hızlıca gezmekten öteye geçmeyen çok sınırlı etkiler doğurabilecektir.

Müzeler her yaş grubunun eğitiminde kullanılacak mekânlardır (Haden, 2010). Müzeler okul öncesi eğitiminden başlayan ve ileri yaşlardaki bireylerin de eğitimi için kullanılacak hayat boyu eğitim kurumlarıdır (Aydoğan, 2020; Hacısalıhoğlu, 2013). Bunun yanında müzeler akran öğrenmesi için de olumlu koşullar taşır. Çocuklar akranlarından öğrenmeye daha açıktırlar. Müzede düzenlenen eğitim etkinlikleri, drama çalışmaları, canlandırmalar gibi etkinlikler yoluyla öğrenciler akranları ile birlikte hareket etmekte bu da onlara eşsiz bir öğrenme ortamı sağlamaktadır.

Müzeler öğretim programlarımızın önemli bileşenlerinden olan beceri ve değer eğitiminde de kullanılabilirler. Behrendt ve Franklin (2014) çalışmalarında Michie (1998)'ye referansla içinde müze ziyaretlerinin de olduğu saha gezilerinin beş amaç için yapıldığını söylemekte ve bu amaçlar içinde öğrencilerde bazı becerilerin geliştirilmesini de saymaktadırlar. Çalışmada bu beceriler gözlem ve algılama becerileri olarak ifade edilmektedir. Nuzzacı (2006) çalışmasında günümüzde müze eğitiminin belirli yetenek ve becerilerin edinilmesine ilişkin merkezi nosyonu vurgulamaktadır. Ünal ve Pınar (2017)' a göre müzelerin eğitimde kullanılması çocukların gözlem, eleştirel düşünme, sonuç çıkarma, yaratıcılık gibi becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yılmaz ve Şeker (2011) ise müzelerde oluşturulan eğitim ortamlarının tarihsel empati kurma, kanıt temelli argüman geliştirme, geçmiş ile günümüz arasında ilişki kurma, tarihte süreklilik ve değişimi anlama gibi önemli tarihsel düşünme becerilerinin kazanılmasını kolaylaştırmaktadır. Seidel ve Hudson (1999) da konun bu yönüne dikkat çektikleri satırlarında okuldaki eğitim süreçlerinde güçlenen sözlü becerilerin müzenin sunduğu etkinliklerle desteklenebileceğini belirtmektedirler.

Müzeler öğrencilerin bizzat yaparak yaşayarak öğrendikleri eğitim ortamlarıdır (Abacı, 2005; Atilla, 2017; Hacısalihoğlu, 2013; Özbek vd. 2017; Usbaş, 2010). Müzelerde özellikle doğru planlanmış etkinliklerin uygulanmasıyla öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunulabilir. Bunun yapılması durumunda sağlanacak diğer bir fayda da öğrencilere müzede sergilenen eserlerle –nesnelerle- etkileşim kurma imkânı tanınmasıdır (Atilla, 2017; Nuzzacı, 2006; Önder vd. 2009; Ramey-Gassert, 1997). Ramey-Gassert, (1997) çalışmasında müzelerin bir etkileşim ortamı olduğunu söyleyerek bu etkileşimin sadece öğrenci ile sergilenen nesnelere arasında gerçekleşmediğini öğrencilerin akranları ile de etkileşim kurabildiğine dikkat çekmektedir.

Müzeler aynı zamanda öğrencilere tarih ve kültür bilincinin edindirilmesine (Atilla, 2017) ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesine de katkıda bulunmaktadır (Atilla, 2017; Hacısalihoğlu, 2013; Nuzzacı, 2006). Müzelerin eğitime katkıları konusunda literatürde en fazla referans yapılan konulardan biri de müzelerin öğrencilerin aktif olarak öğrendikleri mekânlar olmalarıdır (Atilla, 2017; Aydoğan, 2020; Bayraktar, 2006; Hacısalihoğlu, 2013; Song vd. 2017; Usbaş, 2010; Ünal ve Pınar, 2017). Müzeler sahip oldukları birikim ile öğrencilere bir yandan hayal gücünü (Atilla, 2017; Hacısalihoğlu, 2013; Ünal ve Pınar, 2017), diğer yandan ise yaratıcılıklarını (Atilla, 2017; Aydoğan, 202; Hacısalihoğlu, 2013; Ünal ve Pınar, 2017) geliştirebilecekleri eğitim ortamları sunmaktadır.

Müzeler öğrencilerin sınıfta aldıkları teorik eğitimleri somutlaştıracakları (Akyürek, 2011), keşfederek öğrenebilecekleri (Usbaş, 2010) bu yolla zengin yaşantılar elde edebilecekleri (Hacısalihoğlu, 2013) ve katılımcı bir rol üstlenebilecekleri eğitim mekânlarıdır. Haden (2010) çalışmasında müzelerin eğitime katkılarını sayarken çocukların müzelerde kültürel ufuklarını genişletebileceklerini ve okulda bunu yapmadan yıllar önce bilim, teknoloji, mühendislik ve matematiği keşfedebileceklerini, belirtmektedir. (Song vd. 2017) çalışmalarında çocukların gözlem yapma, soru sorma ve cevaplama gibi davranışlarla meşgul olduklarında, bu davranışlarda bulunmadıklarından daha fazlasını öğrendiklerini belirtmektedirler. Müzeler öğrencilerin çevrelerinde gördükleri nesnelere gözlemleyerek bunlara dair çok sayıda soru sordukları veya kendilerine yöneltilen soruları cevapladıkları yerlerdir. Bu da onlara yoğun bir öğrenme ortamı sunar. Abacı (2005) müzelerin katkılarını

sıralarken müzenin çocuklara gelişimin ve değişimin kaçınılmaz olduğunu gösterdiğini ve karşılaştıkları olayları bütün boyutlarıyla düşünebilmeyi ve değerlendirebilmeyi (çok boyutlu düşünmeyi) öğrettiğini belirtmektedir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda müze eğitiminin öğrencilerde başarıyı artırdığı (Atalay, 2011; Atilla, 2017; Gürken, 2004) olumlu tutumlar geliştirdiği ve anlamlı öğrenme sağlandığı (Utku, 2008), derse olan ilgilerini arttırdığı, tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasında son derece etkili olduğu (Meydan ve Akkuş, 2014), öğrencilerde gözlem, eleştirel düşünme, sonuç çıkarma, yaratıcılık gibi becerilerinin geliştirilmesinde son derece hassas ve önemli bir rol oynadığı (Ünal ve Pınar, 2017) ortaya konulmuştur. Ayrıca müze eğitiminin öğrencilerin sosyal-duygusal ve bilişsel gelişimine çeşitli katkılar sağladığı (Usbaş, 2010) anlaşılmaktadır.

Farklı dersler özelinde yapılan araştırmalarda müze eğitiminin öğrencilerin başarılarını (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009) ve öğrencilerin konu hakkında daha olumlu bir tutum oluşturmalarına (Behrendt ve Franklin, 2014) ve tutum düzeylerini arttırmalarında etkili olduğu (Genç ve Buyurgan, 2018) ortaya konulmuştur. Ayrıca müze ziyaretlerinin öğrencilerin ilgi ve isteklerini artırdığı (Buyurgan, 2007), onları akıcı, esnek ve özgün düşünmeye yönlendirdiği bu yolla da kalıcı öğrenme sağladığı (Buyurgan, 2019) ve öğrencilerin başkalarıyla etkileşime girdiklerinde daha fazla öğrenmenin gerçekleştiği (Song vd. 2017) ortaya konulmuştur.

Buyurgan (2017) çalışmasında müzede yapılan eğitim etkinliklerinin derse ilgisiz olan ve aktif olarak derslere katılmayan öğrencilerin bile coşkulu ve ilgili hale geldiğini, sorular sorduğunu, notlar aldığını ve müzede nesnelere resimlerini çizdiğini belirtmektedir. Falk ve Dierking (2010) de -müzelerin de dâhil olduğu- okul dışı eğitim ortamlarına düzenlenen gezilerden sonra öğrencilerin % 96'sının bir okul gezisini hatırlayabildiğini, büyük çoğunluğunun geziye ne zaman gittikleri, kiminle gittikleri, nereye gittikleri ve yaptıkları gibi gezinin üç veya daha fazla belirli yönünü hatırladığını ifade etmektedir. Hatta yıllar sonra bile, görüşülen kişilerin neredeyse tamamının söz konusu gezilerde öğrendikleri bir veya daha fazla şeyi hatırlayabildiklerini belirtmektedirler. Akyürek (2011) de müze eğitiminin öğrencilerin bilgilerini, görüşlerini artırdığını, çalışma kâğıtlarının kullanıldığı eğitim uygulamalarının başarı oranlarında olumlu yönde bir artışa yol açtığını ifade etmiştir.

Müzelerin eğitime sunduğu tüm bu katkılara karşın coğrafya eğitiminde nasıl kullanılacağına dair sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Altın & Oruç, 2007; Gülbetekin, 2021; İnce, 2019). Hâlbuki coğrafya dersi müzelerin en aktif bir şekilde kullanılabileceği dersler arasında yer almaktadır. Çünkü müzelerde saklanan, korunmuş ve sergilenen tüm nesnelere aslında ait oldukları coğrafyaların ürünlerinden ibarettir. Bu nesnelere ya ait oldukları mekânların doğal sistemlerinin ya da beşeri sistemlerinin ürünleridirler (Gülbetekin, 2021). Bu çalışma Gülbetekin (2021) tarafından da ifade edilen eksikliğin giderilmesi amacıyla söz konusu araştırmanın devamı niteliğindedir. Coğrafya dışı bir disiplinde yer almasına karşın Akyürek, (2011) çalışmasında müzelerin bu yönüne işaret ederek müzelerin, temel işlevinin insan ve doğaya ait maddi kanıtları elde etmek, korumak ve anlaşılır kılarak ve halka sunmak olduğunu ifade etmektedir. Örneğin tabiat tarihi müzelerinde insanların yaşadıkları doğal çevrenin özelliklerine dair özelliklere, etnografya müzelerinde ise beşeri sistemlerine ait ürünlere yer verilmektedir. Hem ülkemizin hem de dünyanın farklı bölgelerindeki müzelerde birbirinden farklı nesnelere ürünlerin yer alması söz konusu bölgelerin coğrafi özellikleri arasındaki farklılıkların ürünüdür.

Müzelerin coğrafya eğitimde kullanılması konusunda en önemli eksikliklerden biri de bu konuda üretilmiş örnek uygulamaların yeterince bulunmamasıdır. Çalışma ile bu eksikliğin giderilmesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Özellikle öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenlere müzelerin coğrafya eğitiminde nasıl kullanılabileceğine dair gerçekçi, uygulanabilir bir uygulama örneği tasarımı sunmak amaçlanmıştır. Çalışma ile araştırmacılar tarafından gelecekte tasarlanacak deneysel çalışmalarda kullanılacak bir uygulama önerisi üretmek amaçlanmıştır. Bu uygulama önerisinin kullanılacağı yeni çalışmalar sayesinde öğrencilerin müze eğitime ilişkin eğilimleri sınanabilecektir. Ayrıca halen coğrafya öğretmeni olarak görev yapanlar ile coğrafya öğretmen adaylarının gelecekte müze eğitime yönelik yapacağı etkinliklerde işe koşulabilecek bir örnek uygulama üretmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada müzelerin coğrafya eğitiminde kullanılmasını konu alan bir uygulama önerisi tasarımı yapılmıştır. Tasarlanan uygulama önerisinin müze eğitiminin tüm süreçlerini kapsamına özen gösterilmiştir. Müze eğitimi; müze öncesinde, müze ziyareti sırasında ve müze ziyareti sonrasında olmak üzere farklı ve birbirini tamamlayan süreçleri içermektedir. Bu süreçlerden birinin eksik olması istenilen sonuçlara ulaşamaması sonucunu doğuracaktır. Bu sebeple çalışmada müze eğitiminin tüm aşamalarına yer verilmiştir.

Uygulama önerisinin hangi kazanım için geliştirileceğinin belirlenmesi sürecinde öncelikli olarak coğrafya öğretmenlerine yönelik bir ihtiyaç analizi yapılmıştır. Bu kapsamda 15 coğrafya öğretmenine hangi kazanımların müze eğitimi için uygun olduğu sorulmuştur. Yapılan analizler sonucunda 10. Sınıf kazanımlarının müze eğitimi için daha elverişli olduğu görüşü öne çıkmıştır. Daha sonra coğrafya öğretmenlerine bu sınıf düzeyinde hangi kazanım-lar-ın müze eğitimi için daha uygun olduğuna yönelik sorular sorularak gerekli analizler yapılmış ve bazı kazanımlar belirlenmiştir. Belirlenen kazanımlar iki coğrafya eğitimi alan uzmanına sunularak görüşleri alınmış ve uygulama önerisinin geliştirileceği kazanım tespit edilmiştir. Kazanımın belirlenmesinin ardından müze öncesi, müzede ve müze sonrası süreçler için ayrı ayrı çalışma kâğıdı ve etkinlik örneği hazırlanmış ve bir müze eğitimcisi alan uzmanı ile paylaşılarak önerileri doğrultusunda gerekli tadil ve düzenlemeler yapılmıştır. Tasarlanan uygulama önerisinin son olarak yapı ve görünüş geçerliliğinin sağlanması için iki coğrafya eğitimi alan uzmanı ve bir dil uzmanı görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinden gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak çalışmaya son hali verilmiştir.

Uygulama önerisi hazırlanırken uygulayıcılara çok fazla maddi yük getirmeyecek, her öğretmenin kolayca erişebileceği materyallerin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca müzede yapılması tasarlanan etkinlik öğrencilerin maksimum düzeyde aktif olmalarını sağlayacak biçimde organize edilmiştir. Uygulama önerisi ile hangi beceri ve değerlerin geliştirilebileceği de değerlendirilmiştir.

Uygulama Örneği

Müze eğitimi bir süreci içerir. Bu sürecin temel olarak üç basamağı bulunmaktadır. Bunlar: 1- Müze ziyareti öncesi yapılması gerekenler 2-Müze ziyareti sırasında yapılması gerekenler ve 3- Müze ziyareti sonrasında yapılması gerekenlerdir.

Ders: Coğrafya

Öğrenme Alanı / Ünite: Beşeri Sistemler

Kazanım: 10.2.11. Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder.

Süre: 2 Ders Saati (40+40 dakika).

Kazandırılacak Beceri ve Değerler: Öğrencilerde, değişim ve sürekliliği algılama, sorgulama ve kanıt gösterme becerileri ile saygı, empati, bilimsellik değerlerinin de geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri: Planlanan müze ziyareti sonrasında öğrencilerin müze eğitiminden ne düzeyde yararlandıklarını ölçmek amacıyla "Geleceğin Meslekleri" adında bir metin hazırlamaları istenecektir. Hazırlanan metinlerden seçilenler ilgili görsellerle zenginleştirilerek hazırlanacak panoda sergilenecektir.

Süreç: Seçilen kazanımda öğrencilerin ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt etmeleri istenmektedir. Bu kazanımın üç boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki ekonomik faaliyetlerin geçmişten günümüze nasıl bir değişim yaşadığı ve hangi tarihi süreçler sonunda günümüzdeki halini aldığına öğrencilere kavratılmasıdır. "Geçmiş" olarak ifade edilebilecek olan bu boyut müzede yapılan etkinliklerle kazandırılmaya çalışılacaktır. Ardından konunun ikinci boyutu olan ekonomik faaliyetlerin günümüzdeki durumu ve sınıflandırılması gelmektedir. Günümüz olarak ifade edilecek bu boyut sınıfta yapılacak etkinlikler ile öğrencilere kazandırılacaktır. Konunun üçüncü ve son boyutunu ise ekonomik faaliyetlerde gelecekte ne gibi değişimler olabileceği öngörüsünden hareketle hazırlanacak gelecek senaryosu oluşturmaktadır. Bu boyut öğrencilere verilecek ödev ile kazandırılmaya çalışılacaktır. Bu planlamada amaç müzede yapılacak eğitim faaliyetlerinin okuldaki öğrenmeleri desteklemek ve tamamlamaktır. Bu aşamalar sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Müze Eğitimi Planlama

Müze Öncesi

Etkili ve verimli bir müze eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için önce öğretim programındaki öğrenme alanları / üniteler taranarak müzede eğitim için uygun olan kazanımların / konuların belirlenmesi gerekmektedir. Ardından ziyaret edilecek müze tespit edilmelidir. Daha sonra uygun bir tarih belirlenmeli, ziyaret edilecek müze ile -varsa müzenin eğitim birimi ile- iletişime geçilerek yapılacak eğitim gezisi ile ilgili tüm ayrıntılar -ziyaretin yapılacağı, tarih ve saat, ziyarete katılacak öğrenci ve öğretmen sayısı, müzede yapılması planlanan etkinlikler vb.- müze ile paylaşılmalı ve müze açısından gerekli ön hazırlıkların yapılması sağlanmalıdır. Daha sonra bir gezi planı hazırlanmalı ve yapılacak ziyarete dair gerekli tüm ayrıntılara bu gezi planında yer verilmelidir. Bu kapsamda geziye katılacak öğrenciler için veli izin dilekçeleri velilere ulaştırılarak onayları alınmalı ve gerekli resmi izin işlemleri -okul idaresi ve Milli Eğitim Müdürlüklerinden- tamamlanmalıdır. Ardından ulaşım aracı ile ilgili gerekli ayarlamalar yapılmalıdır.

Etkili ve verimli bir müze eğitimi için müzede etkinlik yapılacak mekânın müze yönetimi ile birlikte belirlenmesi, etkinlikte kullanılacak materyallerin tamamının önceden edinilmesi, müze ziyareti sonrasında yapılacaklar için gerekli hazırlıkların yapılması müze eğitiminin amacına ulaşması açısından önemlidir. Ardından öğrencilere yapılacak müze ziyareti ile ilgili bilgiler verilmelidir. Bu bilgiler içinde ziyaret edilecek müze ile ilgili genel bilgilerin verilmesi, müze planının öğrencilerle paylaşılması, müzede uyulması gereken kurallarla ilgili gerekli bilgilerin verilmesi yer almaktadır. Sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için önemlidir. Müze ziyareti

öncesinde yapılacaklar ile amaç öğrencilerin kazanım hakkında farkındalıklarını artırarak konu ile ilgili genel anlamda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır. Bu amaçla yapılması gerekenler aşağıda sıralanmıştır.

- Müze ziyareti öncesinde ziyaret edilmesi planlanan müze -varsa müze eğitim birimi veya sorumlusu- ile iletişime geçilerek hangi kazanım kapsamında müze ziyaretinin gerçekleştirileceği konusunda müze yönetimi bilgilendirilecektir. Ayrıca yapılması planlanan etkinlik hakkında detaylı bilgi verilmesi gerekmektedir. Bu amaçla müzede yapılması planlanan etkinliğin kaç kişi ile yapılacağı, etkinlikte hangi materyallerin kullanılacağı, etkinliğin tahminen ne kadar süreceği gibi detaylar müze yönetimi ile paylaşılmalıdır. Ayrıca etkinliğin gerçekleştirilebileceği uygun bir alan olup olmadığının önceden tespit edilmesi gerekmektedir. Etkinlik için kullanılacak malzemeler konusunda müzenin eğitim birimi ve görevlisine önceden bilgi verilerek müze tarafından tedarik edilmesi gereken malzemeler varsa müzenin önceden bilgilendirilmesi doğru olacaktır. Ayrıca gezi öncesinde öğretmenin ziyaret edilmesi planlanan müzeyi gidip görmesi çok yerinde olacaktır. Bu sayede yapılacak etkinlik için müzenin imkânlarından haberdar olunacak ve gerekli tedbirler önceden alınabilecektir.

- Müze ziyaretinin gerçekleştirilmesinden bir hafta önce öğrencilerden ekonomik faaliyetler hakkında bir ön araştırma yapmaları istenecektir. Bu ön araştırma ile öğrencilerin günümüzde çok farklı ekonomik faaliyetlerin olduğunu, ekonomik faaliyetlerin zamana ve mekâna bağlı olarak değiştiğini ve çeşitlendiğini fark etmeleri sağlanacaktır. Yapılacak bu ön araştırmada öğrencilerin dünyanın tamamında aynı tür ekonomik faaliyetlerin yapılmadığını, bir yerdeki ekonomik faaliyetlerin yaşanılan bölge veya ülkeye göre değişiklikler gösterdiğini kavramaları amaçlanmaktadır. Bu durumun söz konusu mekânın özellikleri ile ilişkili olduğu bu sebeple ülkeler veya bölgeler arasında ekonomik faaliyetler açısından farklılıklar ortaya çıktığının öğrenciler tarafından kavranması amaçlanmaktadır. Bu amaçla öğrencilere önce sorulacak sorular ile ipuçları verilmelidir.

- Günümüzde insanların uğraştıkları ekonomik etkinlikler birbirinden çok farklıdır. İlgili kazanımda öğrencilerin bu ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt etmesi istenmektedir. Fakat ekonomik faaliyetler konusunun kavratılmasına geçmişten başlanmalıdır. Çünkü ekonomik faaliyetlerin tarihi süreçte nasıl bir değişim / evrim geçirdiğinin öğrenciler tarafından keşfedilmesi bugünkü ekonomik faaliyet çeşitliliğinin anlaşılması / kavranması için önemlidir. Bu amaçla öğrencilere müze ziyaretinin gerçekleşmesinden bir hafta önce yapacakları ön araştırmanın ardından doldurmaları için önceden hazırlanmış çalışma kâğıdı (Ek-1) dağıtılarak yapacakları araştırmadan sonra bu çalışma kâğıdındaki boş bölümleri doldurmaları istenecektir.

- Müze ziyareti sırasında yapılacak etkinlikte kullanılacak materyaller hazırlanarak kullanılabilir duruma getirilecektir. Etkinliğin içeriği ve uygulama yönergesi aşağıda paylaşılmıştır (Ek-3).

- Müze ziyareti sırasında yapılacak etkinlikte kullanılacak olan rol kartları hazırlanmalıdır. Bu etkinlikte temel amaç ekonomik etkinliklerin tarihi süreç içinde nasıl bir değişim yaşandığını öğrencilerin keşfetmelerini sağlamaktır. Bu amaçla ekonomik etkinlikler açısından önemli dönemlerin ve kırılma noktalarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada bu dönemlerin belirlenmesinde Memiş (2002) ve Özçelik (2004) ile MEB tarafından okutulan ders kitaplarındaki bilgiler esas alınmıştır (MEB, 2019). Burada amaç zümreler arasındaki eşgüdümü sağlayarak herhangi bir karmaşaya mahal vermemektedir.

• Ekonomik etkinliklerin ilk kırılma noktası Paleolitik (MÖ 600.000 – MÖ 10.000) ve Mezolitik (MÖ 10.000 – MÖ 5.000) devrileridir. Paleolitik ve Mezolitik insanların geçimlerini avcılık ve toplayıcılıkla sağladıkları dönemlerdir. Bu dönemlerde henüz yerleşik bir hayat olmadığı için insanlar mağara ve ağaç kovuklarında barınmakta ve sadece avcılık ve toplayıcılık ile geçinmektedirler. Yani bu dönemde ekonomik faaliyetler oldukça sınırlıdır. Bu dönemlerde herhangi bir üretim süreci söz konusu değildir. Tabiatla hazır olarak bulunan hayvanlar avlanmakta ve meyveler toplanmaktadır.

• İkinci dönem insanoğlunun yerleşik hayata geçtiği ve tarım yapmaya başladığı Neolitik (MÖ 5.000 – MÖ 3.000) dönemdir. Bu dönemin seçilmesinin sebebi insanoğlunun toprağı kullanmaya başlaması ile ekonomik faaliyetlerde meydana gelen köklü değişikliktir. Bu zamana kadar avcılık ve toplayıcılık yapan tüketici insan bu dönemle beraber toprağı kullanmaya ve hayvanları evcilleştirmeye başlamıştır. Bu üretimin başlaması anlamına da gelmektedir. Tarım yeni bir ekonomik etkinlik olarak ortaya çıkmıştır.

• Seçilen üçüncü dönem takasın ve bunu takip eden dönemde ise ticaretin ortaya çıktığı dönemdir. Takas ile birlikte ticaretin ortaya çıktığı bu dönem Neolitik içinde yer almıştır. Başlangıçta herhangi bir üretim içermeyen ve temelde var olan kaynakların kullanılması –avlamak ve toplamak- üzerine kurulu olan ekonomik etkinliklerin tarımla beraber çeşitlendiği dönemi tarım ile üretilen fazla ürünlerin takas edildiği ve ticaret kavramının ortaya çıktığı bu dönem takip etmiştir.

• Bunu sanayi devriminin ortaya çıktığı dönem takip edecektir (18. Yüzyılın sonu). Sanayi devrimi tarihi süreçte üretim ilişkilerinde köklü ve kapsamlı değişikliklerin ortaya çıkmasına sebep olan çok önemli bir aşamadır. Bu aşama ile beraber toplumsal anlamda da büyük değişiklikler ortaya çıkmış o güne kadar var olmayan yeni ekonomik etkinlikler görülmeye başlamıştır.

• Son dönem ise bilgi ve iletişim teknolojisinin yaygın olarak kullanıldığı Bilişim Çağıdır (1950). Özellikle bilgisayarın üretim süreçlerinde kullanılması ile ortaya çıkan bu dönemde de ekonomik faaliyetler temelden etkilemiş ve çeşitlenmiştir.

• Seçilen her bir döneme ait rol kartları hazırlanacaktır. Her bir rol kartı ait olduğu dönemde yaşayan hayali bireylerin özelliklerini içerecektir. Rol kartlarında söz konusu kişinin yaşı, yaşadığı yer, hangi ekonomik etkinlikle geçimini sağladığı gibi ayrıntılar yer alacaktır. Bu konuda dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta ise verilecek bilgilerde çok fazla ayrıntıya girilmemesidir. Bu yolla aralardaki boşlukların öğrenciler tarafından doldurulmasına yani yaratıcılıklarını ortaya koyabilmelerine fırsat tanınmasıdır.

• Rol kartlarının hazırlanması sırasında aynı grupta yer alan söz konusu kişilerin iletişim içinde olan bireylerden oluşmasına dikkat edilmelidir. Örneğin aynı ailenin bireyleri, aynı köy, kasaba veya şehirde yaşayan kişiler vb. olmalıdır. Her grupta en az üç en fazla beş rol kartı hazırlanmalıdır. Oluşturulan gruplardan arkası çevrili olarak duran rol kart gruplarından birini tesadüfen seçmeleri istenecektir.

• Çalışma kâğıdı ve etkinlikte kullanılacak rol kartlarına (Ek-2) ait örnekler aşağıda paylaşılmıştır.

EK-1 Çalışma Kâğıdı

Sevgili öğrenciler,

Tarih boyunca insanlar temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, geçimlerini sağlayabilmek ve hayatlarını devam ettirebilmek amacıyla birbirinden çok farklı ekonomik etkinliklerle uğraşmaktadırlar. İnsanların hangi ekonomik etkinliklerle uğraşacakları birçok faktörün etkisi altındadır. Bazı ülkeler ya da bölgelerde bazı ekonomik etkinliklerin yoğunlaştığı bazı ülke ya da bölgelerde ise o ekonomik etkinliğin hiç görülmediği olabilir. Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Sizce dünyanın her yerinde aynı ekonomik etkinliklerin görülmemesinin sebepleri nelerdir?

.....
.....

Bir bölgede hangi ekonomik etkinliklerin yapılacağını belirleyen faktörler nelerdir?

.....
.....

Aşağıdaki tabloda bazı tarihler verilmiştir. Verilen tarihlerdeki özellikleri dikkate alarak boşlukları doldurunuz.

Tarih	Yaygın Ekonomik Etkinlik	Bir Önceki Döneme Göre Yeni Ortaya Çıkmış Ekonomik Etkinlik
Paleolitik- Mezolitik (MÖ 600.000-5.000)		
Neolitik (MÖ 5.000 – MÖ 4.000)		
Neolitik Sonları (MÖ 4.000 – 3.000)		
Sanayi Devrimi Sonrası (19. Yüzyıl)		
Bilişim (Enformasyon) Çağı (1950 Sonrası)		
Paleolitik- Mezolitik (MÖ 600.000-5.000)		

Sizce zaman içinde bazı ekonomik etkinliklerin –buna bağlı olarak da bazı mesleklerin- ortadan kalkmasının ya da bazı yeni ekonomik etkinliklerin –mesleklerin- ortaya çıkmasının sebepleri nelerdir?

.....
.....

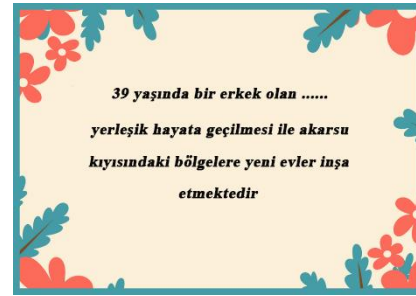
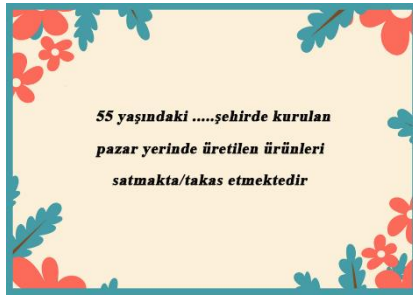
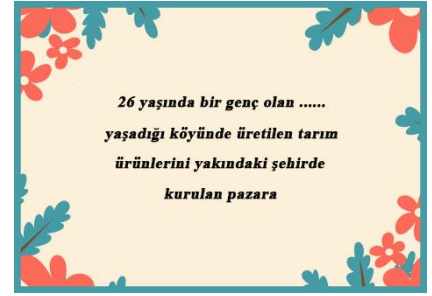
Son yüz yıllık periyotta sizce hangi ekonomik etkinlikler –buna bağlı olarak da meslekler- tamamen ya da büyük oranda ortadan kalkmıştır?

.....
.....

Ek- 2 Rol Kartları

Yapılacak etkinlikte beş grup oluşturulacaktır. Grup sayısı ve gruptaki kişi sayısı sınıftaki öğrenci sayısına bağlı olarak öğretmen tarafından değiştirilebilir. Her grupta en fazla beş öğrenci yer alacağı düşünülerek her bir grup için beşer rol kartı hazırlanmalıdır. Bu kapsamda örnek olması için seçilen iki döneme ait rol kartları aşağıda verilmiştir.

1. Grup NEOLİTİK (MÖ 5.000- 3.000)

2. Grup Sanayi Devrimi Sonrası (19. Yüzyılın ortaları)

Müzedede

Müze eğitiminde öğrencilere müzenin tamamını göstermeye çalışılmak yerine, ziyaretin amacına ve kazanımın içeriğine uygun bölümler üzerinde durularak zamanın daha verimli harcanmasına gayret gösterilmesidir (Buyurgan ve Mercin, 2010). Çünkü müze eğitiminde temel amaç müzenin tamamının öğrenciler tarafından görülmesi değil seçilen kazanımın öğrencilere edindirilmesi için müzenin ilgili bölümünün etkin kullanımınıdır. Ayrıca müze ziyaretinde yapılacak etkinlikler için ayrılacak zaman dışında öğrencilerin keşfederek öğrenmelerine imkân tanıyacak biçimde bir zaman ve içerik planlaması yapılması da önem taşımaktadır. Bu amaçla müze eğitimi sırasında öğrencilerin müzeyi keşfetmelerine, bireysel çalışma yapılacağına birey olarak öğrenmesine imkân tanınacak serbest zaman oluşturulmalıdır. Bunlara ek olarak müze ziyareti sırasında öğrencilerin nesnelere, akranlarıyla ve öğretmenleriyle etkileşim kurabilmelerine fırsat tanınmalıdır.

Çalışma ile önerilen örnek etkinlikler yerel imkânlara uyarlanarak gerçekleştirilebilir. Örneğin İstanbul, Ankara ve İzmir gibi metropollerde çok sayıda devlete ve özel kuruluşlara ait müze bulunmaktadır. Bu durumda en uygun koşulları taşıyan müze seçilerek uygulama yapılabilir. Buna karşın görece daha küçük yerleşme merkezlerinde metropollerimizdeki kadar çok sayıda ve donanımlı müze bulma imkânı yoktur. Bu sebeple önerilen uygulama Arkeoloji Müzeleri, görece daha yaygın olarak bulunan Etnografya Müzeleri veya diğer yerel müzelere de uyarlanarak kullanılabilir. Bu müzelerde sergilenen ve günlük hayat hakkında çeşitli bilgiler içeren nesnelere hareketle öğrencilerden ilgili dönemde insanların hangi ekonomik etkinliklerle geçimlerini sağladıklarını tahmin etmeleri istenebilir. Özellikle Etnografya Müzelerinde yerel kültüre, tarih ve coğrafyaya ait çeşitli bilgiler –giyim, kuşam, yemek, adet, gelenek görenek, günlük yaşamda kullanılan araç ve gereçler vb.- içeren nesnelere sergilenmektedir. Bu da söz konusu müzelerin bu amaçla kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu müzelerin öğrencilerin yaşadıkları yerdeki yerel kültüre ait olması da diğer bir olumlu yönünü oluşturmaktadır. Öğrenciler özellikle yaşadıkları mekânda –dolaylı olarak da ekonomik etkinliklerde- tarihi süreçte meydana gelen değişimi bu müzelerde sergilenen nesnelere üzerinden kavrayabilecekleridir. Çalışma ile ekonomik etkinliklerin tarihi süreçte nasıl değiştiğini kavratmak amacıyla beş farklı dönem seçilmiştir. Uygulamanın yapılacağı müzenin içeriği ve özelliğine göre seçilecek dönemler ve sayıları değiştirilebilir.

Ek-3. Etkinlik Uygulama Yönergesi

- Müzedede yapılacak etkinliğe başlamadan önce müzenin konu ile ilgili bölümleri müze eğitimcisi veya rehber nezaretinde gezilerek öğrencilere çeşitli bilgiler verilmelidir. Bilgilendirme özellikle tarihi süreçte insanların geçimlerini sağladıkları ekonomik faaliyetlerin neler olduğu ve nasıl değiştiği üzerinden yapılmalıdır. Müzedeki gezi sırasında gezilen bölümün özelliğine göre öğrencilere “Sizce bu dönemde hangi ekonomik etkinlikler yaygındır?” veya “İnsanlar bu dönemde geçimlerini nasıl sağlıyorlardı?” gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin ekonomik faaliyetlerle ilgili düşünceleri ve bu düşüncelerini ifade etmeleri sağlanmalıdır. Rehber / müze eğitimcisi eşliğinde yapılacak bu gezi sürecinde farklı dönemlere ait kalıntılar veya nesnelere yararlanarak öğrencilerin söz konusu dönemler ve bu dönemlerde yaygın olan ekonomik etkinlikler hakkında fikir yürütmeleri istenmelidir. Ardından öğretmen veya rehber eşliğinde müzedede önceden belirlenen etkinlik

mekânına gidilecektir. Öğrenciler etkinlik yapılacak mekânda bir araya getirilerek oturmaları sağlanacak ve yapılacak etkinlik ile ilgili bilgiler verilecektir. Söz konusu bilgiler aşağıdaki yönergede verilmiştir.

- Etkinlik için beş grup oluşturulacaktır. Oluşturulacak grup sayısı öğretmenin tercihinine bağlı olarak değiştirilebilir. Öğrenci seçimlerinin mümkün olduğunca gönüllülük esasına göre belirlenmesi önemlidir. Ayrıca öğrencilerin birlikte çalışmaktan keyif alacakları, iletişimlerinin iyi olduğu arkadaşlarıyla aynı grupta yer almalarına da mümkün olduğunca dikkat edilmelidir. Öğrencilerin kendilerini rahat hissedecekleri eşleşmelerin yapılması onların etkinliğe katılma oranlarını ve performanslarını olumlu yönde etkileyecektir. Her grupta en az üç öğrencinin bulunmasına özen gösterilmelidir. Gruplara verilen sürenin kısıtlı olduğu düşünüldüğünde her öğrencinin performansını sergileyebilmesi için gruplarda yer alan öğrenci sayıları en fazla beş kişi olmalı bu rakamın aşılmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca grupların erkek ve kız öğrenci açısından mümkün olduğunca homojen olmasına dikkat edilmelidir. Müzede geçirilecek zamanın çok uzun olmadığı düşünülürse her grup için en fazla beş dakikalık bir süre harcanacağı hesaplanırsa bu sürede tüm grup mensuplarının performanslarını sergileyebilmelerine imkân tanınmalıdır.

- Ardından oluşturulan grupların farklı dönemlere ait rol kart gruplarından birini seçmeleri istenecektir. Seçilen döneme ait kartların grup içindeki dağılımını öğrencilerin birlikte belirlemelerine izin verilmelidir. Bu sayede grubun kendi içinde iletişim kurması ve gruptaki bireylerin özelliklerine göre rolleri belirlemeleri için ortak karar vermelerine imkân tanınmalıdır. Ardından tüm grupların duyacağı biçimde yönerge öğrencilere duyurulmalıdır. Bu kapsamda tüm öğrencilerden seçilen rol kartlarında tanımlanan kişiler olduklarını var saymaları ve gruptaki arkadaşlarıyla iletişim içinde kısa bir oyun hazırlamaları istenecektir. Sergilenecek oyunun ana konusunun belirlenen dönemdeki ekonomik faaliyetler olması gerektiği vurgulanmalıdır. Öğrencilere müzede dolaşabilecekleri ilgili bölümlerdeki bilgilerden faydalanabilecekleri söylenmelidir. Her grubun hazırlığını yapmak ve sergileyecekleri oyunu planlamak için -daha önce müze yönetimi veya eğitimcisi ile birlikte belirlenmiş- farklı mekânlara gitmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin verilecek sürenin tamamlanmasının ardından etkinliğin sergileneceği mekânda toplanmaları sağlanmalıdır.

- Gruplar performanslarını sergilemeye başlamadan önce yere tebeşir ile bir tarih şeridi çizilmeli ve bu şeridi üzerine önceden tespit edilen dönemler işaretlenerek dönem isimleri yazılmalıdır. Etkinlikte görev almayan izleyici öğrencilerden sergilenen performanslardaki bilgilerden yola çıkarak söz konusu grubun yere çizilen tarih şeridinde nereye yerleştirilmesi gerektiğine karar vermeleri istenmelidir. Etkinliğe hangi grubun başlayacağına izleyici öğrencilerle birlikte karar verilmeli kronolojik sıraya dikkat edilmemelidir. Çünkü etkinlikteki amaçlardan biri de sergilenen oyundaki bilgilerden hareketle söz konusu dönemin hangisi olduğunun öğrenciler tarafından tahmin edilmesidir. Etkinliği izleyecek öğrencilere sergilenecek oyunun hangi dönemde geçtiğine dair bilgi verilmemeli bunu tahmin etmeleri istenmelidir. Bu amaçla seyircilere “Sizce arkadaşlarınızın oyunu hangi dönemde geçmektedir? veya “Oyundaki kişiler ve diyaloglardan hareketle oyunun hangi dönemde geçtiğini söyleyebilirsiniz?” gibi sorular sorularak bu konulardaki tahminleri alınmalıdır. Ayrıca seyircilere “Arkadaşlarınızın canlandırdığı dönemdeki en önemli ekonomik etkinlik hangisi olabilir?” veya “Sizce

canlandırmanın yapıldığı dönemde insanlar geçimlerini ne tür ekonomik etkinliklerden sağlamaktadır?" gibi sorular sorularak öğrencilerin derse aktif bir şekilde katılımlarının sağlanmasına katkıda bulunulabilir.

- Tüm grupların performanslarını sergilemelerinin ardından kronolojik sıralamada bir hata varsa bu hata öğretmen tarafından açıklanarak düzeltilmelidir. Tüm performansların tamamlanmasının ardından izleyici öğrencilerden en iyi performansı sergileyen grubu seçmeleri ve bir akran değerlendirmesi yaparak kararlarını gerekçelendirmeleri istenmelidir. Yapılan başarı sıralamasında en başarısız olarak görülen gruptan bir veya iki öğrenciye ise öz değerlendirme veya kendi gruplarının performansını değerlendirme imkânı tanınmalıdır.

Müze Sonrası

Ziyaret sonrasında yapılabilecek etkinliklerde amaç öğrencilerin müze ziyaretine ilişkin deneyimlerini ortaya koymalarına fırsat tanımaktır. Ayrıca ziyaret ile amaçlanan kazanımların erişim düzeyinin belirlenmesi için de bu etkinlikler önemlidir. Ayrıca müze eğitimi ile öğrencilerde geliştirilmesi amaçlanan becerilerin ve kazandırılması amaçlanan değerlerin de ölçülmesi önemlidir. Bu amaçla öğrencilere bir son test veya anket uygulanabileceği gibi, bir kompozisyon veya şiir yazmaları da istenebilir (Buyurgan, Mercin, 2010). Sayılan bu etkinlikler dışında öğrencilerden müze ziyareti ile ilgili bir resim çizmeleri veya ziyaret sırasında çektikleri fotoğrafları bir albüm haline getirmeleri, müze ziyareti ile ilgili bir pano hazırlamaları ve bunu sınıf veya okuldaki uygun yerlerde sergilemeleri gibi çok farklı etkinlikler de yapılabilir. Müze ziyareti sonrasında yapılabilecek etkinlikler -müze günlüğü gibi- öğretmenin yaratıcı düşüncesi ile çeşitlendirilebilir. Yapılacak etkinlikler grup çalışması şeklinde olabileceği gibi bireysel olarak da gerçekleştirilebilir. Bu örnek uygulama kapsamında müze sonrası etkinlik ile ölçme ve değerlendirme örneği aşağıda paylaşılmıştır.

- Müze eğitimi sürecinin son aşamasını oluşturan müze sonrası etkinlikler diğer aşamalar gibi çok önemlidir. Yapılacak etkinlikler ile yapılan müze eğitiminin amacına ulaşım ulaşmadığı veya ne düzeyde ulaştığı ortaya konulabilecektir. Bu süreçte yeni ve yaratıcı ürünler de ortaya konulabilir. Bu amaçla yapılabilecek çok sayıda etkinlik bulunmaktadır. Örneğin müze ziyaretinden sonraki ilk ders saatinde öğrencilerden yapılan gezi hakkında bir sözlü değerlendirme yapmalarını istenebilir. Ayrıca öğrencilerden yapılan ziyarette en fazla akıllarında kalan noktaları paylaşmalarını istenebilir.

- Müze eğitimi sürecinde müzede yapılan etkinliklerle öğrencilerin ekonomik faaliyetlerin tarihi süreçte nasıl bir gelişme ve değişim yaşadığının kavratılması amaçlanmıştır. Sınıfta yapılacak müze sonrası etkinliklerde ise temel amaç öğrencilerin ekonomik faaliyetlerin günümüzdeki durumunu kavramalarını ve öğrencilerin ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt etmelerini sağlamaktır. Bu amaçla önce öğrencilere günümüzde insanların geçimlerini sağlayabilmek ve hayatlarını devam ettirebilmek için çok çeşitli ekonomik etkinliklerle uğraştıkları söylenecek bu ekonomik etkinliklerin beş ana grup altında toplanabileceği (birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil ekonomik etkinlikler) anlatılacaktır. Ardından bu sınıflamanın nasıl yapıldığı ve hangi ölçütlerin esas alındığı kavratılacaktır.

• Ardından müzede yapılan etkinlikte görev almayan öğrencilerden her birine üzerinde bir mesleğin adının yazılı olduğu kartlar dağıtılarak kartta yazan mesleğin adını söylemeden o mesleği anlatmaları istenecektir. Diğer öğrencilerden söz konusu mesleğin hangi ekonomik faaliyet grubuna dâhil edilebileceğini tahmin etmeleri istenecektir. Kartlarda yer alacak mesleklerin belirlenmesinde her ekonomik faaliyet grubundan (birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil ekonomik faaliyetler) mesleklerin bulunmasına özen gösterilmelidir. Örneğin bir çiftçi, bir fabrika işçisi, bir reklamcı, bir şirketin ar-ge biriminde görevli bir mühendis ve bir planlamacı gibi.

• Etkinliğin tamamlanmasından sonra günümüzde ekonomik faaliyetlerin çok çeşitli olduğu, önceki dönemlere ait bazı ekonomik etkinliklerin günümüze ulaşmadığını buna karşın geçmişte olmayan bazı ekonomik etkinliklerin ise bugün var olduğu örneklerle anlatılmalıdır. Ardından seçilen birkaç öğrenciden müze ziyaretinden önce dağıtılan doldurdukları çalışma kâğıtlarını arkadaşlarıyla paylaşmaları istenecektir. Tüm bu faaliyetlerin ardından müze eğitimi tamamlanacaktır.

• Müze ziyareti konusunda uygulanabilecek ölçme ve değerlendirme etkinliklerinden bazıları müze ziyareti sırasında -akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme- yapılacaktır. Müze ziyaretinin ardından okula döndükten sonra ise öğrencilerden seçilen kazanım / konu ile ilgili bir metin yazmaları istenecektir. Bu amaçla öğrencilere önceden hazırlanmış bir yönerge (Ek-4) dağıtılacaktır. Öğrencilerden yönergeyi dikkatli bir şekilde okuyarak bu yönerge doğrultusunda bir metin hazırlamaları ve bir sonraki derse gelirken kendilerinden istenen metni yazılmaları istenecektir. Burada amaç ekonomik faaliyetlerdeki değişiminin gelecekte de devam edeceğini keşfetmelerini sağlamaktır.

• Müze eğitiminde amaç sadece öğrencilere belli bilgileri vermek değildir. Müze eğitimi öğrencilere çeşitli bilgilerin edindirilmesinin yanında onlarda belli becerilerin de -coğrafi sorgulama, kanıt kullanma, birlikte çalışma, iletişim ve işbirliği, değişim ve sürekliliği algılama vb.- geliştirilmesinde kullanılabilir. Coğrafya dersi öğretim programında beceri eğitimine dair referansları sıklıkla görmek mümkündür. Coğrafya dersi öğretim programında yer verilen coğrafi becerilere ek olarak 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde sıkça atıflar yapılarak önemine değinilen "21. Yüzyıl Becerileri" nin geliştirilmesi konusunda da müze eğitiminden faydalanılabilir.

• Öğrencilere tarihi süreçte ekonomik etkinliklerin bir yandan çeşitlenirken diğer taraftan ise bazı ekonomik etkinliklerin -özellikle de geleneksel sanatlar- yok olduğunun kavratılması da amaçlanmalıdır. Öğrencilere verilecek ödevlerle gelecekte hangi yeni ekonomik etkinliklerin ortaya çıkacağını ve hangi ekonomik etkinliklerin ortadan kalkacağını da yazacakları metinlerinde ifade etmeleri istenmelidir. Ayrıca öğrencilerden tüm bu süreçler boyunca -geçmişte, bugün ve gelecekte- her zaman var olan ekonomik etkinlikler olup olmadığı ve eğer varsa hangi ekonomik etkinlikler olduğu ve neden söz konusu ekonomik etkinliklerin süreklilik arz ettiğini düşünmeleri istenecektir. Bu yolla öğrencilerin ekonomik faaliyetler konusundaki değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bununla bazı ekonomik etkinliklerin tarihi süreçte süreklilik arz ettiğini buna karşın diğer bazı ekonomik etkinliklerin ise zamana, mekâna göre değişiklikler gösterdiğini veya tamamen ortadan kalkmasını keşfetmeleri amaçlanmaktadır.

• Müzelerin kullanılabileceği bir diğer alan da değer eğitimidir. CDÖP’nda değer eğitimi de sıklıkla anılmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin ekonomik etkinliğin adı ne olursa olsun bir toplumun sağlıklı bir şekilde işlemeye devam etmesi için her tür ekonomik etkinlikle uğraşan bireylerin var olması gerektiği vurgulanarak hiçbir ekonomik etkinliğin “daha önemli” veya “önemsiz” olmadığı kavrıtılacaktır. Bu da öğrencilerde farklı ekonomik etkinlikle ilgilenen bireylerle empati kurmaları ve toplumda hangi ekonomik etkinlikle ilgilenirse ilgilensin onlara saygı duymaları anlatılmış olacaktır.

EK-4

Sevgili Öğrenciler,

Müze ziyaretimiz öncesinde ve ziyaret sırasında yaptığımız hazırlık ve etkinliklerle insanların geçimlerini sağlayabilmek temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve hayatlarını devam ettirmek amacıyla çeşitli ekonomik etkinlikler yaptıklarını öğrenmiş bulunuyorsunuz. Dünyanın her yerinde söz konusu ekonomik etkinliklerin aynı olmadığını bulunulan bölgelerin ülkelerin sahip oldukları özellikler sebebiyle ekonomik etkinliklerin birbirlerinden farklılaştığını da kavradınız. Bu konuda önemli bir diğer nokta da tarihi süreç içinde insanların geçimlerini sağlamak amacıyla yaptıkları ekonomik faaliyetlerin değiştiği ve evrildiğidir.

Bu süreçte ortaya çıkan gelişmelere bağlı olarak bazı yeni ekonomik faaliyetler ortaya çıkarken bazı geleneksel ekonomik faaliyetlerin de giderek azaldığını ve hatta tamamen ortadan kalktığıdır. Buna göre sizden 2050 yılında yaşadığınızı var saymanızı istiyoruz. Acaba 2050 yılında bugün var olan ekonomik etkinliklerden –mesleklerden- hangileri azalacak veya tamamen ortadan kalkacaktır? Buna ek olarak hangi yeni ekonomik etkinliklerin ortaya çıkacaktır?

Sizden “Geleceğin Dünyasında Meslekler” konulu bir köşe yazısı yazmanız istenmektedir.

Köşe yazınızı yazarken şu anda ekonomik faaliyetler konusunda dünyadaki durumu dikkatlice düşünmeniz ve var olan eğilimlerin, değişimin yönü ve hızını da dikkate alarak doğru çıkarımlar yapmanızı beklenmektedir.

Yazınızı hazırladıktan sonra yazınızın içeriğinden hareketle çarpıcı bir başlık da belirlemeniz gerekmektedir. Yazınıza seçeceğimiz başlığın yazının içeriği ile uyumlu olması son derece önemlidir.

Bu konuda yaratıcı başlıklar belirleyeceğinizi ümit ediyorum.

Yazınızı okumak için sabırsızlandığımı ifade etmek isterim.

Şimdiden başarılar diliyorum.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Günümüz dünyasında müzeler sadece belli ekonomik gelir seviyesine, estetik anlayışa veya ilgiye sahip bireylerin ziyaret ettiği, nesnelere saklanıp korunduğu ve sergilendiği, hayatın akışının ve hızının dışında durgun mekânlar olmaktan çıkmıştır. Özellikle batı dünyasında müzeler çok uzun yıllardan bu yana önemli bir eğitim mekânı olarak algılanmakta ve bu bağlamda toplumsal eğitim kurumları olarak kullanılmaktadır (Abacı, 2005; Buyurgan, 2019; Buyurgan ve Mercin, 2010; Karadeniz ve Çıldır, 2014; Ünal ve Pınar, 2017). Bu da müzeleri günlük yaşamdan yalıtılmış mekânlar olmaktan çıkararak hayatın ve onun akışının bir parçası haline getirmiştir. Müzeler sadece örgün öğrenim çağındaki öğrenciler için değil her yaş grubundaki bireyler için bir eğitim mekânı olarak görülmektedir (Haden, 2010). Ayrıca müzeler yaşantı yoluyla elde edilen öğrenmeler sayesinde kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesine yardımcı olmakta (Atilla, 2017; Hacısalihoğlu, 2013; Nuzzacı, 2006) ve öğrencilerin aktif olarak öğrendikleri mekânlara (Atilla, 2017; Aydoğan, 2020; Bayraktar, 2006; Hacısalihoğlu, 2013; Song vd. 2017; Usbaş, 2010; Ünal ve Pınar, 2017) dönüşmektedir. Sahip oldukları özellikler ile müzeler öğrencilerin hayal gücünü (Atilla, 2017; Hacısalihoğlu, 2013; Ünal ve Pınar, 2017) ve yaratıcılıklarını (Atilla, 2017; Aydoğan, 202; Hacısalihoğlu, 2013; Ünal ve Pınar, 2017) geliştirebilecekleri eğitim ortamları sunmaktadır. Müzeler bireylerin yaparak yaşayarak öğrendikleri (Abacı, 2005; Atilla, 2017; Hacısalihoğlu, 2013; Özbek, Akyol & Akyol 2017; Usbaş, 2010), hem birbirleriyle hem de sergilenen nesnelere etkileşim kurabildikleri (Atilla, 2017; Nuzzacı, 2006; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Ramey-Gassert, 1997). Ramey-Gassert, (1997) örgün öğretimin dışına taşan birer hayat boyu öğrenme mekanlarıdır (Aydoğan, 2020; Hacısalihoğlu, 2013). Müzeler sadece belli bilgilerin edindirildiği mekanlar olmaktan öte çeşitli becerilerin geliştirilmesinde de kullanılabilen mekanlardır (Seidel ve Hudson, 1999; Ünal ve Pınar, 2017; Yılmaz ve Şeker, 2011).

Müze eğitiminin başarıyı artırdığı (Atalay, 2011; Atilla, 2017; Gürken, 2004; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009) anlamlı öğrenmeler sağlandığı (Utku, 2008), derse olan ilgilerini arttırdığı, tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasında son derece etkili olduğu (Meydan ve Akkuş, 2014), öğrencilerde gözlem, eleştirel düşünme, sonuç çıkarma, yaratıcılık gibi becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı (Ünal ve Pınar, 2017), öğrencilerin konu hakkında daha olumlu bir tutum oluşturmalarına (Behrendt ve Franklin, 2014), öğrencilerin ilgi ve isteklerini artırdığı (Buyurgan, 2007) yapılan çok sayıda araştırma ile ortaya konulmuştur.

Ülkemizdeki müze algısının da -batı dünyası kadar erken dönemlere kadar tarihlenemese de- bu yönde değiştiği söylenebilir. Buna karşın bir yandan müzelerin birer eğitim mekânı olarak algılanması konusundaki tarihsel gecikme diğer yandan ise müzelerde yapılabilecek eğitim faaliyetleri hakkında yeterli örnek çalışmaların üretilmemiş olmaması sebebiyle bu konuda bir eksiklik olduğu görülmektedir.

Ülkemizde müze eğitimi konusunda yapılan çalışmaların özellikle bazı branşlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Literatür taraması yapıldığında bu Görsel Sanatlar (Atalay, 2011; Genç ve Buyurgan, 2018; Hacısalihoğlu, 2013), Resim İş; (Özsoy, 2002), Sosyal Bilgiler ; (Çerkez, 2019; Demir, 2015; Ekelik, 2010; Göğebakan ve Buyurgan, 2013; Şişman, 2019), Tarih; (Ata, 2002; Buyurgan, 2007), Okul öncesi / Erken Çocukluk (Ünal ve Pınar 2017; Usbaş, 2010), Sanat Eğitimi (Çelebi, 2012), Sınıf Öğretmenleri (Gürbüz, 2017) gibi branşlar olduğu

anlaşılmaktadır. Müzeler daha çok tarih, antropoloji, sanat gibi alanlarla ilişkilendirilse de gerçekte interdisipliner bir alan olmaları sebebiyle istisnasız her branş için kullanıma uygundur.

Müzelerin en etkili kullanılabileceği derslerden biri de coğrafyadır (Gülbetekin, 2021()). Buna karşın coğrafya özelinde yapılan çalışmaların son derece sınırlı kaldığı (Altın ve Oruç, 2007; Gülbetekin, 2021) görülmektedir. Çalışma ile bu eksikliğin giderilmesine bir katkı yapmak amaçlanmıştır. Bu amaçla CDÖP'nda yer alan kazanımlar / konular detaylıca incelenmiş ve müzede eğitim için uygun olduğu düşünülen bir kazanım seçilerek örnek bir uygulama geliştirilmiştir.

Müzelerin coğrafya eğitiminde kullanımının artırılması için sahada uygulama imkânı olan gerçekçi uygulama örneklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Müze eğitimi ile ilgili teorik içeriklerin ötesinde doğrudan somut örneklerin üretilmesi bu eksikliğin giderilmesinde daha fazla katkı sağlayacaktır. Bunun yapılması durumunda öğretim programlarının alandaki uygulayıcıları olan öğretmenlere iyi örnekler sunulmuş olacaktır. Bu örnekler öğretmenler tarafından üretilebilecek yeni ve iyi uygulama örneklerine de öncülük edebilecektir. Bu amaçla hazırlanan uygulama örneği ile mevcut eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

ÖNERİLER

Müzelerin bir öğrenme mekânı olarak coğrafya eğitiminde kullanılması konusunda yapılan çalışma sonucunda birtakım öneriler sunulmuştur.

- Araştırma kapsamında yapılan ihtiyaç analizi ile 10. sınıf kazanımlarının müze eğitimi için daha uygun olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Bu sebeple 10. sınıf kazanımlarından biri seçilerek bu kazanıma özel bir müze eğitimi uygulaması geliştirilmiştir. Buna karşın coğrafya dersinin inceleme alanı ve Coğrafya Dersi Öğretim Programı düşünüldüğünde sadece 10. Sınıf düzeyinde değil her sınıf düzeyinde müze eğitimi için uygun kazanımlar bulunduğu söylenebilir. Bu bağlamda her sınıf düzeyindeki uygun kazanımlar için de örnek uygulamalar geliştirilmelidir. Örneğin yapılan ihtiyaç analizinde öğretmenler tarafından ifade edilen 9. sınıf düzeyinde; yerleşme / ilk yerleşmeler, iklim, harita bilgisi, 10. sınıf düzeyinde; kayaçlar / taşlar, jeolojik zamanlar, 11. Sınıf düzeyinde; enerji kaynakları, kültür bölgeleri, madenler, medeniyetler merkezi Türkiye vb. kazanımları bunlar arasında sayılabilir.
- Etkinliğin gerçekleştirileceği müzenin özellikleri ve imkânları –müzede eğitim görevlisinin olup olmadığı, etkinlik yapmaya uygun bir mekânın bulunup bulunmadığı vb.- gibi durumlar önceden tespit edilmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu bağlamda etkinliğin yapılacağı yerdeki yerel imkânlar dikkate alınarak gerekli uyarlamalar yapılmalıdır. Örneğin önerilen uygulama Anadolu Medeniyetleri Müzesi gibi bir müzede yapılabileceği gibi arkeoloji müzeleri veya etnografya müzeleri gibi diğer bazı müzelere de uyarlanabilir. Uygulamanın yapılacağı müzenin özelliklerine ve öğrenci sayılarına göre tarihi devirlerin hangileri olacağı ve sayıları belirlenebilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı'nca çeşitli kurslar eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Bu eğitim faaliyetlerinin - müzelerde atölye çalışmaları / uygulamalı çalışmalar şeklinde- sayılarının artırılarak devam etmesi gerekmektedir. Yapılacak bu eğitim çalışmalarının teorik bilgilerden ziyade uygulama örneklerinin paylaşılması

şeklinde yapılması çok daha faydalı olacaktır. Bu bağlamda okul dışı eğitim mekânlarına yapılan gezilerin doğru programlanması ve organize edilmesi halinde kazanım odaklı, okuldaki öğrenmeleri destekleyen ve eksiklikleri gideren etkinlikler olacağı paylaşılacak uygulama örnekleri üzerinden öğretmenlere gösterilmiş olunacaktır.

• Günümüzde bireylerin bilgiyle beraber bazı beceri ve değerlere de sahip olmaları gerekmektedir. Öğrencilerde çeşitli becerilerin geliştirilmesinde müzeler aktif olarak kullanılabilir özellikler taşımaktadırlar. Bu sebeple müzelerin beceri ve değer eğitiminde nasıl kullanılabilirliğine dair örneklerin de üretilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda hazırlanan örnek uygulama ile öğrencilerde geliştirilmesi planlanan becerilerin -değişim ve sürekliliği algılama, sorgulama ve kanıt gösterme- ve değerlerin -saygı, empati, bilimsellik- ne oranda başarılı olduğunu ölçülmesi için gerek müzede yapılan etkinlik sürecinde gerekse de müze sonrasında yapılacak etkinlikler sürecinde gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Etik Metni

Bu çalışmada araştırma, yayın etiği kuralları ve yazım kriterlerine uyulmuştur. Makale ile ilgili ortaya çıkabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Araştırmada yazar katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

Abacı, O. (2005). *Çocuk ve müze*. Morpa Kültür.

Akyürek, T. (2011). *İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturulmasındaki önemi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Altın, B. N. & Oruç, S. (2007). Tarih ve coğrafya eğitiminde müze eğitimi ve yaratıcı drama. I. Ulusal İlköğretim Kongresi'nde sunulan bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Anderson, D., Lucas, K. B., Ginns, J.S. & Lynn, D. (2000). Development of knowledge about electricity and magnetism during a visit to a science museum and related post-visit activities. *Science Education*, 84, 658 - 679.

Anderson, D., Kisiel, J. & Storksdieck, M. (2010). Understanding teachers' perspectives on field trips: discovering common ground in three countries. *The Museum Journal*, 49, 365 - 386.

Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Atalay, N. (2011). *İlköğretim I. kademe müze eğitiminin görsel sanatlar kültürüne etkileri* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Atilla, U. (2017). *Görsel sanatlar dersi müze eğitimi konusunun 8. sınıf öğrencilerinin sanatsal değerlendirme yapabilmelerine olan etkilerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Aydoğan, Y. (2020). *Kültürel miras bilinci kazanımıyla ilgili müze eğitimi dersi üzerine bir durum çalışması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

- Bayraktar, H. (2006). *Konya merkezindeki müzelerin ve tarihi mekânların tarih öğretiminde kullanılmasına ilişkin lise tarih öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Behrendt, M. & Franklin, T. (2014). A review of research on school field trips and their value in education. *International Journal of Environmental and Science Education*, 9(3), 235-245.
- Buyurgan, S. (2007). Tarih dersi kapsamında programlı bir müze ziyareti. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu'nda sunulan bildiri. Bakü.
- Buyurgan S (2017). Verimli bir müze ziyaretini nasıl gerçekleştirebiliriz? *Milli Eğitim*, 46(214), 317 - 343.
- Buyurgan, S. (2019). *Müzedede eğitim. Öğrenme ortamı olarak müzeler*. Pegem Akademi.
- Buyurgan, S. & Mercin, L. (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları. GÖRSED Yayınları.
- Çelebi, D. (2012). *Disiplin temelli sanat eğitimi modelinde müze eğitimi ve uygulamalarının yeri ve ülkemizdeki uygulama olanakları* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Çerkez, S. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Demir, A. (2015). *Sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşımları (Tokat ili örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Ekelik, H. G. (2010). *Sosyal bilgiler derslerine müze faaliyetlerinin planlanması (Konya müzeleri örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Falk, J. & Dierking, L. (2010). School field trips: assessing their long-term impact. *Curator: The Museum Journal*, 40(3), 211-218.
- Genç, S. & Buyurgan, S. (2018). Oyuna dayalı müze etkinliklerinin öğrenci erişimi ve görsel sanatlar dersine karşı tutumları üzerine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19(3), 687-699.
- Göğebakan, Y. & Buyurgan, S. (2013). Öğrencilerin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma ile ilgili kazanımlarını gerçekleştirme bakımından görsel sanatlar ve sosyal bilgiler derslerinin ilişkilendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 191-205.
- Gülbetekin, M. (2021). Müzelerin coğrafya eğitiminde kullanılması. 5. Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Kongresi'nde (UBCAK) sunulan bildiri. Ankara.
- Gürken, T. (2004). *İlköğretim II. Kademe müze eğitiminin önemi üzerinde araştırma. Bursa örneğinde* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Gürbüz, E. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Hacısalıhoğlu, Ö. (2013). *Orta öğretim görsel sanatlar eğitiminde tarihi çevre ve müze bilincinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Haden, C. (2010). Talking about science in museums. *Child Development Perspectives*, 4(1), 62 - 67.
- İnce, Z. (2019). Müzelerin coğrafya eğitimine katkısı: İslam bilim ve teknoloji tarihi müzesi. *Ulakbilge*, 58 476–492. doi: 10.7816/ulakbilge-09-58-10
- Karadeniz, C. & Çıldır, Z. (2014). *İngiltere’de Müze Eğitimi “Londra’dan İzlenimler.”* Kalem Kitap.

- MEB Ortaöğretim Tarih 9 Ders Kitabı (2019). Devlet kitapları.
- Memiş, E. (2002). *Genel tarih*. Tablet Yayınları.
- Meydan, A. & Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 402-422. <https://doi.org/10.14781/mcd.92390>
- Nuzzacı, A. (2006). General education and museum education: between singularity and plurality. *Revista Complutense de Educación*, 17(1), 65-75.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim. Müze psikolojisine giriş*. İmge.
- Önder, A., Abacı, O. & Kamaraj, I. (2009). "Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi": İstanbul arkeoloji Müzesi'ndeki marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.
- Özbek, G., Akyol, A. A. & Akyol, A. K. (2017). Ankara'daki müzelerin eğitim işlevleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 46(214), 137-153.
- Özçelik, N. (2004). *İlk çağ tarihi ve uygarlığı*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Özsoy, V. (2002). Sanat (resim) eğitiminde müze ve okul işbirliği ve müzeye dayalı bazı öğretim yöntemleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154, 5-17.
- Paykoç, F. & Baykal S. (2000). *Müze pedagojisi: kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma. Müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme*. Tarih Vakfı Yayınları.
- Ramey-Gassert, L. (1997). Learning science beyond the classroom. *The Elementary School Journal*, 97(4), 433-450.
- Seidel, S. & Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik*. Yay. Haz. Bekir ONUR, (Çev. Bahri ATA), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınları.
- Song, L., Golinkoff, R. M., Stuehling, A., Resnick, I., Mahajan, N., Hirsh-Pasek, K., & Thompson, N. (2017). Parents' and experts' awareness of learning opportunities in children's museum exhibits. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 7(49), 39-45.
- Şişman, Z. B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitiminin etkisi (Malatya ili örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Usbaş, H. (2010). *Okul öncesi müzelerden yararlanma programının 6 yaş çocukları üzerindeki etkilerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5.sınıf düzeyi sanat eğitiminde müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ünal, F & Pınar, Y. (2017). Erken çocukluk eğitiminde müze deneyiminin rolü. *İdil*, 6(38), 2899-2917.
- Yılmaz, K. & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(8), 21-39.